

ТОВ «Гене́за»

СХВАЛЕНО

Вченою радою ДЗВО “Університет менеджменту освіти”
НАПН України
протокол № 6 від 20 травня 2026 року

**ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

**«Практичні підходи до викладання
курсу правознавства у 9 класі НУШ»**

Київ – 2026

Розробники:

Ломакіна Галина Іванівна, директорка КПНЗ «Донецька обласна Мала академія наук учнівської молоді», кандидат педагогічних наук, доцент.

Філіпенко Тетяна Михайлівна, начальник управління освіти Курахівської міської ради, Заслужений учитель України.

Сергеєва Наталія Вікторівна, доктор філософії, головний редактор ТОВ «Генеза».

Хомич Тетяна Анатоліївна, методист відділу експертизи навчальної літератури ДУ «Український інститут розвитку освіти».

Напрямок підвищення кваліфікації: сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ МОН України від 12.10.2022 № 904. Тема 2.1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі).

Термін дії програми: з 21.05.2026 до 20.05.2031 року.

Рецензенти:

Мануїлова Катерина Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри публічного управління та регіоналістики Інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка»

Мирошніченко Володимир Олександрович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри правознавства Бердянського державного педагогічного університету (м. Запоріжжя).

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми підвищення кваліфікації вчителів курсу **«Практичні підходи до викладання курсу правознавства у 9 класі НУШ»** зумовлена впровадженням Концепції Нової української школи та Державного стандарту базової середньої освіти, які орієнтують освітній процес на формування правової компетентності, критичного мислення та відповідальної громадянської позиції учнів.

Сучасна правова освіта потребує практикоорієнтованих підходів до навчання, що передбачають роботу з правовими ситуаціями, кейсами, нормативно-правовими актами та розвиток умінь застосовувати правові знання в реальному житті. Водночас упровадження нового підручника «Правознавство. 9 клас» для НУШ потребує методичної підтримки педагогів та опанування сучасних освітніх технологій.

Програма спрямована на розвиток професійних компетентностей учителів щодо використання сучасних методик викладання правознавства, організації діяльнісного навчання, застосування інтерактивних і цифрових інструментів, а також формування правової культури та правової грамотності учнів відповідно до вимог Нової української школи.

Програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти спрямована на:

- удосконалення професійної компетентності педагогічних працівників щодо реалізації сучасних підходів до викладання курсу «Правознавство» у 9 класі Нової української школи;
- розвиток умінь застосовувати компетентнісний, діяльнісний та практикоорієнтований підходи під час навчання правознавства;
- формування здатності організовувати навчання на основі аналізу правових ситуацій, кейсів, проблемних завдань та реальних життєвих ситуацій, пов'язаних із застосуванням норм права;
- розвиток умінь проектувати компетентісно орієнтовані завдання, навчальні кейси та практичні вправи для формування правової грамотності й правової культури учнів;
- формування здатності організовувати навчальну діяльність учнів, спрямовану на розвиток критичного мислення, уміння аналізувати нормативно-правові акти, аргументовано висловлювати власну позицію та ухвалювати відповідальні рішення;
- розвиток умінь створювати освітнє середовище, що забезпечує активну участь учнів у дискусіях, моделюванні правових ситуацій, співпраці та рефлексії;
- опанування цифрових інструментів і ресурсів для ефективної організації навчання правознавства в умовах очного, дистанційного та змішаного форматів;
- формування навичок використання формувального оцінювання для відстеження навчального поступу учнів, розвитку правової компетентності та підтримки їхньої навчальної мотивації;
- ознайомлення з методичними особливостями використання та апробації підручника «Правознавство. 9 клас» для Нової української школи.

Провідна ідея програми полягає у впровадженні сучасних підходів до викладання правознавства, що забезпечують перехід від засвоєння окремих правових понять до практичного застосування правових знань у реальних життєвих ситуаціях, розвитку правової компетентності, критичного мислення та здатності учнів ухвалювати відповідальні рішення в межах правового поля.

Особлива увага приділяється організації навчання через аналіз правових ситуацій і кейсів, роботу з нормативно-правовими актами, моделювання життєвих ситуацій, використання діяльнісних, інтерактивних і практикоорієнтованих методів навчання. Важливим складником є розвиток умінь аргументувати власну позицію, оцінювати правові наслідки вчинків, застосовувати норми права та усвідомлювати свої права й обов'язки.

Учитель правознавства в межах цієї моделі виступає як фасилітатор освітнього процесу, який створює умови для активного та усвідомленого навчання, організовує освітнє середовище для формування правової культури й правової грамотності учнів, підтримує їхню пізнавальну активність, розвиває здатність критично аналізувати інформацію, обґрунтовувати власні судження та діяти відповідально відповідно до вимог законодавства.

Цільова група: педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти, зокрема вчителі правознавства, історії та громадянської освіти, які викладають або планують викладати курс «Правознавство» у 9 класі відповідно до вимог Нової української школи.

Мета підвищення кваліфікації: розвиток професійної компетентності вчителів щодо реалізації сучасних підходів до викладання курсу «Правознавство» у 9 класі Нової української школи шляхом опанування компетентнісного, діяльнісного та практикоорієнтованого підходів, використання сучасних методик навчання, роботи з правовими кейсами, нормативно-правовими актами та життєвими ситуаціями, застосування інтерактивних і цифрових інструментів, а також інструментів формувального оцінювання для розвитку правової компетентності, правової культури та критичного мислення учнів.

Завдання підвищення кваліфікації:

- забезпечити розвиток професійних компетентностей учителів щодо реалізації сучасних підходів до викладання курсу «Правознавство» у 9 класі Нової української школи;
- поглибити й розширити знання педагогічних працівників про компетентнісний, діяльнісний та практикоорієнтований підходи й сформувати вміння застосовувати їх у процесі навчання правознавства;
- сформувати вміння проектувати освітній процес і навчальні заняття з правознавства на основі аналізу правових ситуацій, кейсів та практичних завдань;
- розвинути здатність організовувати активну навчальну діяльність учнів, спрямовану на формування правової компетентності, критичного мислення та відповідальної громадянської поведінки;

- сформувати вміння розробляти та застосовувати компетентнісно орієнтовані завдання, правові кейси й практичні вправи, пов'язані з реальними життєвими ситуаціями та застосуванням норм права;
- удосконалити вміння працювати з нормативно-правовими актами та використовувати сучасні методичні інструменти, цифрові технології й ресурси для навчання правознавства в умовах очного, дистанційного та змішаного навчання;
- розвинути здатність використовувати формувальне оцінювання для відстеження навчального прогресу учнів, підтримки їхньої мотивації та розвитку навичок самооцінювання;
- поглибити теоретичні знання з правової та психолого-педагогічної підготовки й сформувати здатність інтегрувати їх у практику професійної діяльності вчителя правознавства.

Перелік професійних компетентностей, що розвиваються: відповідно до професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти» в межах професійної діяльності (наказ МОН України від 29.08.2024 № 1225):

предметно-методична компетентність (А2);

компетентність педагогічного партнерства (Б3);

здатність до інноваційної діяльності (Д1.3.).

Очікувані результати

Після завершення програми слухач:

- аналізує та інтерпретує вимоги Державного стандарту базової середньої освіти щодо викладання курсу «Правознавство» в умовах Нової української школи;
- добирає, обґрунтовує та застосовує ефективні методи і прийоми навчання правознавства відповідно до компетентнісного, діяльнісного та практикоорієнтованого підходів;
- проєктує освітній процес і сучасні уроки правознавства з використанням інтерактивних методів, правових кейсів та аналізу життєвих ситуацій;
- конструює компетентнісно орієнтовані завдання, навчальні кейси та практичні вправи, спрямовані на формування правової компетентності учнів;
- організовує навчальну діяльність учнів, пов'язану з аналізом правових ситуацій, застосуванням норм права та ухваленням обґрунтованих рішень у межах правового поля;
- використовує нормативно-правові акти та інші інформаційні ресурси як засіб формування правової грамотності й критичного мислення учнів;
- застосовує цифрові інструменти та ресурси для організації навчання правознавства в умовах очного, дистанційного та змішаного форматів;
- використовує формувальне оцінювання для відстеження навчального прогресу учнів, підтримки їхньої мотивації та розвитку навичок самооцінювання;
- забезпечує диференціацію та індивідуалізацію навчання з урахуванням освітніх потреб, здібностей і навчальних можливостей учнів;

- створює освітнє середовище, що сприяє розвитку правової культури, правосвідомості, критичного мислення та відповідальної громадянської поведінки учнів;
- формує в учнів уміння аналізувати правову інформацію, аргументувати власну позицію, оцінювати наслідки правових рішень і застосовувати правові знання в реальних життєвих ситуаціях.

Особливості реалізації програми

Програма реалізується у дистанційній формі з використанням сучасних цифрових освітніх платформ і ресурсів, що забезпечують організацію синхронної та асинхронної взаємодії учасників освітнього процесу, роботу з нормативно-правовими актами, правовими кейсами, навчальними матеріалами та цифровими ресурсами для викладання правознавства.

Реалізація Програми передбачає поєднання різних форм організації навчання, зокрема:

- онлайн-лекцій із висвітленням сучасних підходів до викладання правознавства в Новій українській школі;
- інтерактивних практичних занять, спрямованих на моделювання фрагментів уроків і розв'язання правових ситуацій;
- роботи з нормативно-правовими актами, правовими кейсами та аналізу професійно орієнтованих педагогічних ситуацій;
- виконання практичних завдань із проєктування уроків, створення компетентнісно орієнтованих завдань і навчальних матеріалів;
- самостійної роботи слухачів з опрацювання навчально-методичних матеріалів і цифрових ресурсів;
- індивідуальних і групових консультацій щодо організації сучасного уроку правознавства;
- підсумкового оцінювання результатів навчання, зокрема через презентацію власних методичних розробок.

Програма може реалізовуватися в інтенсивному (короткостроковому) або пролонгованому форматі залежно від організаційних умов та потреб слухачів.

Навчання здійснюється з урахуванням принципів гнучкості, доступності та практичної спрямованості, що передбачає поєднання синхронної участі в заняттях із самостійним опрацюванням матеріалів, виконанням практичних завдань та рефлексією власного педагогічного досвіду.

Особливістю реалізації Програми є її практикоорієнтований характер, що передбачає активне залучення слухачів до розроблення сучасних уроків правознавства, створення правових кейсів і компетентнісно орієнтованих завдань, моделювання життєвих ситуацій та використання інтерактивних методів навчання.

Реалізація Програми потребує залучення педагогічних працівників, які мають досвід викладання правознавства, історії або громадянської освіти, володіють сучасними методиками навчання, технологіями розвитку критичного мислення та цифровими інструментами для організації освітнього процесу. До проведення занять можуть залучатися тренери, практики, правники та викладачі,

які мають відповідну методичну підготовку та досвід упровадження сучасних підходів до правової освіти.

Система та критерії оцінювання результатів навчання слухачів

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації вчителів правознавства здійснюється відповідно до мети, завдань та очікуваних результатів Програми і ґрунтується на засадах компетентнісного, діяльнісного та практикоорієнтованого підходів.

Система оцінювання є комбінованою та передбачає використання:

- **бальної шкали** (для визначення кількісного результату);
- **рівневої інтерпретації** (для якісної характеристики результатів навчання);
- **формульовального оцінювання** (для відстеження індивідуального прогресу слухачів, розвитку їхньої рефлексії та професійного зростання).

Загальна структура оцінювання (100 балів)

Вид діяльності	Максимальна кількість балів
Поточне оцінювання (практичні роботи: розроблення фрагментів уроків, компетентнісно орієнтованих завдань, правових кейсів, практичних вправ, робота з нормативно-правовими актами та аналіз правових ситуацій)	40 балів
Активна участь у навчальній діяльності (участь у дискусіях, аналіз правових ситуацій та кейсів, виконання інтерактивних вправ, моделювання життєвих ситуацій правового змісту, рефлексія, робота в групах)	10 балів
Підсумковий тест (перевірка теоретичних знань щодо сучасних підходів і методик викладання правознавства, використання правових кейсів, нормативно-правових актів та освітніх інструментів)	20 балів
Мініпроект (розроблення та презентація фрагмента сучасного уроку правознавства, правового кейсу чи навчальної ситуації для формування правової компетентності учнів із використанням сучасних методик і цифрових інструментів)	30 балів
Разом	100 балів

Критерії **поточного оцінювання** (40 балів)

Практичні роботи оцінюються за такими критеріями:

Критерій	Макс. бали
Відповідність завданню та орієнтація на формування правової компетентності, правової культури та критичного мислення учнів	10
Використання сучасних освітніх підходів (компетентнісний, діяльнісний, практикоорієнтований, особистісно орієнтований)	10
Організація активної навчальної діяльності учнів (інтерактивність, дискусії, аналіз правових ситуацій і кейсів, співпраця, моделювання життєвих ситуацій)	10
Практична спрямованість і можливість застосування правових знань та навичок у реальних життєвих ситуаціях	5
Логічність і структурованість матеріалу, коректність правових понять, робота з нормативно-правовими актами та обґрунтованість правових висновків	5

Критерії оцінювання активності (10 балів)

Оцінюється рівень залученості слухача до навчальної діяльності, зокрема участь у дискусіях, аналізі правових ситуацій і кейсів, виконанні інтерактивних вправ, роботі з нормативно-правовими актами, груповій роботі та рефлексії:

- 9–10 балів – системна активна участь, ініціативність, здатність до аргументованого висловлення позиції, активна участь у дискусіях та аналізі правових ситуацій, рефлексія та підтримка взаємодії в групі;
- 6–8 балів – регулярна участь у навчальній діяльності, виконання завдань, участь в обговореннях правових кейсів і груповій роботі;
- 3–5 балів – епізодична участь, часткове виконання завдань, обмежена участь в обговореннях і взаємодії з групою;
- 0–2 бали – пасивна участь або відсутність навчальної діяльності.

Критерії підсумкового тестування (20 балів)

Оцінюється рівень засвоєння теоретичних знань щодо сучасних освітніх підходів, методик навчання історії та громадянської освіти, а також здатність застосовувати їх у професійній діяльності:

- 18–20 балів – високий рівень (глибоке розуміння сучасних освітніх підходів, здатність аналізувати й обґрунтовувати їх застосування у викладанні історії та громадянської освіти);
- 14–17 балів – достатній рівень (загалом правильне розуміння сучасних підходів і методик, уміння застосовувати їх із незначними неточностями);
- 10–13 балів – середній рівень (часткове розуміння сучасних підходів, фрагментарне застосування знань);
- менше 10 балів – початковий рівень (поверхневе або недостатнє розуміння сучасних підходів до навчання).

Критерії оцінювання мініпроєкту (30 балів)

Критерій	Макс. бали
Відповідність сучасним освітнім підходам (компетентнісний, діяльнісний, практикоорієнтований, особистісно орієнтований)	10
Практична спрямованість, реалістичність і зв'язок із реальними правовими ситуаціями та життєвими контекстами	10
Використання інтерактивних, дослідницьких, кейсових і дискусійних методів навчання	5
Наявність елементів формувального оцінювання (критерії оцінювання, зворотний зв'язок, самооцінювання та взаємооцінювання учнів)	3
Якість презентації, логіка побудови навчального матеріалу та обґрунтованість методичних рішень	2

Рівнева інтерпретація результатів

Кількість балів	Рівень
90–100	високий
75–89	достатній
60–74	середній
менше 60	початковий

Умови успішного завершення програми

Слухач вважається таким, що успішно завершив програму, якщо:

- набрав **не менше 60 балів зі 100**;
- виконав усі обов'язкові види робіт;
- продемонстрував **не менше ніж 80% правильних відповідей у підсумковому тесті**.

Документ про підвищення кваліфікації: Сертифікат.

Вартість програми: 750 гривень.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено поєднання інтерактивних лекційних занять і практикоорієнтованої навчальної діяльності, спрямованої на формування здатності педагогічних працівників реалізовувати сучасні освітні підходи до

навчання в Новій українській школі (компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований і практикоорієнтований) та застосовувати відповідні методичні інструменти під час викладання курсу «Правознавство» у 9 класі.

Особливістю реалізації Програми є переважання діяльнісних і практичних форм роботи, зокрема аналіз правових ситуацій і кейсів, робота з нормативно-правовими актами, виконання практичних завдань, моделювання життєвих ситуацій правового змісту, розроблення фрагментів уроків і компетентісно орієнтованих завдань, організація дискусійної, кооперативної та рефлексивної діяльності учнів.

Самостійна робота передбачає опрацювання навчальних матеріалів, аналіз правових кейсів, виконання індивідуальних завдань, підготовку до практичних занять, а також осмислення та рефлексію власної професійної діяльності в контексті реалізації сучасних підходів до викладання правознавства.

Підсумкові заходи включають виконання практичних робіт у межах кожного модуля Програми та підсумкове оцінювання, що передбачає тестування і захист мініпроєкту.

Зміст Програми складається з двох модулів і взаємопов'язаних навчальних тем, спрямованих на формування у педагогічних працівників здатності:

- реалізовувати сучасні підходи до викладання курсу «Правознавство» в Новій українській школі;
- організовувати активну навчальну діяльність учнів на основі аналізу правових ситуацій, кейсів та практичних завдань;
- формувати правову компетентність, правову культуру та правосвідомість учнів;
- забезпечувати практичну спрямованість навчання та зв'язок змісту курсу з реальними життєвими ситуаціями;
- використовувати компетентісно орієнтовані завдання, правові кейси, роботу з нормативно-правовими актами та інтерактивні технології навчання;
- застосовувати цифрові інструменти та формувальне оцінювання.

На завершальному етапі навчання за Програмою слухачі проходять підсумкове тестування та виконують підсумковий мініпроєкт.

Підсумкове тестування спрямоване на перевірку розуміння слухачами сучасних підходів до викладання правознавства в Новій українській школі, особливостей їх реалізації в освітньому процесі, а також здатності добирати та застосовувати відповідні методичні інструменти.

Підсумковий мініпроєкт передбачає розроблення методичного матеріалу (фрагмента уроку, правового кейсу, практичного завдання або навчальної ситуації), побудованого на засадах сучасних підходів до навчання правознавства.

У межах виконання підсумкового мініпроєкту слухачі:

- визначають тему, мету та очікувані результати навчання з урахуванням компетентісного підходу;
- проєктують навчальну діяльність учнів із використанням діяльнісних, інтерактивних, кейсових і дискусійних методів;

- добирають методи, форми та інструменти організації освітнього процесу;
- розробляють компетентнісно орієнтовані завдання, правові кейси та практичні вправи для аналізу життєвих ситуацій;
- передбачають елементи формувального оцінювання та рефлексії.

Результати виконання підсумкового мініпроєкту презентуються під час його захисту, у межах якого слухачі обґрунтовують методичні рішення, демонструють здатність реалізовувати сучасні підходи до викладання правознавства та отримують професійний зворотний зв'язок.

Загальний обсяг Програми становить **30 годин**, з них:

- **9 годин** – лекційні заняття
- **14 годин** – практичні заняття
- **5 годин** – самостійна робота
- **2 години** – контрольні заходи

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Освітній компонент (модуль, тема)	Засоби провадження			
		Кількість годин			
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Всього
Модуль 1. Сучасний урок правознавства в НУШ: від освітніх підходів до практики навчання					
1.	Тема 1.1. Правознавство в 9 класі НУШ: від державного стандарту до формування правової компетентності та життєвих навичок	1	1		2
2.	Тема 1.2. Сучасні освітні підходи в НУШ: компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, інтегративний та середовищний підходи у викладанні правознавства	1	1		2
3.	Тема 1.3. Глибинне навчання, критичне мислення та правова компетентність учнів	1	1		2
4.	Тема 1.4. Компетентнісно орієнтовані завдання та правові кейси як інструмент формування правової грамотності	1	2	1	4
5.	Тема 1.5. Дизайн сучасного уроку правознавства: від теми до компетентнісного результату	1	2	1	4
Разом за модулем		5	7	2	14

Модуль 2. Практичні рішення для викладання правознавства в Новій українській школі					
6.	Тема 2.1. Проблемне, кейсове та проєктне навчання на уроках правознавства	1	1	1	3
7.	Тема 2.2. Робота з нормативно-правовими актами та правовою інформацією на уроках правознавства	1	1		2
8.	Тема 2.3. Інтерактивні та кооперативні методи навчання правознавства	1	2	1	4
9.	Тема 2.4. Формувальне оцінювання та компетентісно орієнтовані завдання в курсі правознавства	1	1	1	3
10.	Тема 2.5. Цифрові інструменти та організація навчання правознавства в очному, дистанційному та змішаному форматах		2		2
Разом за модулем		4	7	3	13
Усього		9	14	5	28
Підсумкові заходи		0	2	0	2
11.	Тестування		1		1
12.	Захист підсумкового навчального мініпроєкту		1		1

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. СУЧАСНИЙ УРОК ПРАВОЗНАВСТВА В НУШ: ВІД ОСВІТНІХ ПІДХОДІВ ДО ПРАКТИКИ НАВЧАННЯ

Тема 1.1. Правознавство в 9 класі НУШ: від державного стандарту до формування правової компетентності та життєвих навичок.

Правознавство в 9 класі НУШ як складник громадянської освіти та засіб формування правової компетентності учнів. Державний стандарт базової середньої освіти та його вимоги до результатів навчання у сфері правової освіти. Місце курсу «Правознавство» в реалізації завдань Нової української школи

Зміна освітніх пріоритетів від засвоєння правових понять і норм до формування правової компетентності, правової культури, відповідальної громадянської поведінки та життєвих навичок, необхідних для розв'язання реальних правових ситуацій.

Роль правознавства у формуванні в учнів умінь орієнтуватися в правовому полі, аналізувати правову інформацію, застосовувати норми права в повсякденному житті, приймати відповідальні рішення та усвідомлювати власні права й обов'язки.

Роль учителя як фасилітатора освітнього процесу, який створює умови для активного, практикоорієнтованого навчання, а учня – як активного суб'єкта освітньої діяльності, здатного аналізувати правові ситуації, аргументовано висловлювати власну позицію та застосовувати набуті знання в реальних життєвих контекстах. Практична спрямованість і рефлексія як важливі умови ефективного навчання правознавства.

Тема 1.2. Сучасні освітні підходи в НУШ: компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, інтегративний та середовищний підходи у викладанні правознавства.

Сутність компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного та середовищного підходів у навчанні правознавства, їх практична реалізація на уроці та взаємозв'язок у формуванні правової компетентності, правової культури та громадянської відповідальності учнів.

Організація навчальної діяльності учнів як активних учасників освітнього процесу: аналіз правових ситуацій і кейсів, робота з нормативно-правовими актами, виконання практичних завдань, участь у дискусіях, моделювання життєвих ситуацій та прийняття обґрунтованих рішень у межах правового поля.

Урахування індивідуальних особливостей учнів, створення умов для їхнього розвитку, мотивації та залучення до навчання. Орієнтація на практичну діяльність, розвиток критичного мислення, правової грамотності та формування здатності застосовувати правові знання в реальних життєвих ситуаціях.

Тема 1.3. Глибинне навчання, критичне мислення та правова компетентність учнів.

Сутність глибинного навчання та його роль у формуванні правової компетентності учнів. Критичне мислення як основа усвідомленого сприйняття правової інформації, аналізу правових ситуацій і прийняття обґрунтованих рішень.

Навчання через дослідження реальних правових ситуацій, аналіз кейсів, нормативно-правових актів, суспільних явищ і подій. Використання проблемних запитань та практичних завдань для розвитку здатності учнів застосовувати правові знання в життєвих контекстах.

Орієнтація на розвиток умінь аналізувати та оцінювати правову інформацію, аргументувати власну позицію, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між правовими нормами та суспільними відносинами, усвідомлювати власні права й обов'язки та діяти відповідально в межах правового поля.

Тема 1.4. Компетентнісно орієнтовані завдання та правові кейси як інструмент формування правової грамотності.

Компетентнісно орієнтовані завдання та правові кейси як ефективний інструмент формування правової компетентності, правової грамотності та відповідальної громадянської поведінки учнів. Орієнтація на практичне застосування правових знань у реальних життєвих ситуаціях.

Організація навчання через аналіз правових ситуацій і кейсів: постановка проблемних запитань, робота з нормативно-правовими актами, аналіз інформації, визначення правових наслідків, пошук шляхів розв'язання проблем і формування обґрунтованих висновків.

Розвиток критичного мислення, вміння аналізувати правову інформацію, аргументувати власну позицію, ухвалювати відповідальні рішення та застосовувати норми права в повсякденному житті як результат активної пізнавальної діяльності учнів.

Тема 1.5. Дизайн сучасного уроку правознавства: від теми до компетентнісного результату.

Проектування сучасного уроку правознавства на засадах компетентнісного підходу: визначення мети, очікуваних результатів навчання, добір змісту, методів, форм і засобів навчання відповідно до вимог Нової української школи.

Побудова уроку як цілісної діяльності учнів: використання правових кейсів, аналіз нормативно-правових актів, моделювання життєвих ситуацій, організація дискусій, інтерактивних вправ і практичних завдань для формування правової компетентності.

Адаптація уроку до очного, дистанційного та змішаного форматів навчання, використання цифрових інструментів і ресурсів, а також організація рефлексії та формувального оцінювання як важливих складників сучасного освітнього процесу.

МОДУЛЬ 2. ПРАКТИЧНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ ПРАВОЗНАВСТВА В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Тема 2.1. Проблемне, кейсове та проєктне навчання на уроках правознавства.

Проблемне, кейсове та проєктне навчання як способи організації уроку правознавства, спрямовані на активне пізнання, аналіз правових ситуацій, пошук рішень і формування правової компетентності учнів.

Створення проблемних ситуацій на основі реальних життєвих обставин і правових кейсів, організація дослідницької діяльності учнів: робота з нормативно-правовими актами, аналіз правової інформації, обговорення можливих рішень, формування аргументованих висновків. Проєктне навчання як засіб розвитку самостійності, відповідальності та практичного застосування правових знань.

Розвиток критичного мислення, вміння аргументувати власну позицію, оцінювати правові наслідки рішень, співпрацювати в команді та застосовувати норми права для розв'язання реальних життєвих ситуацій у процесі навчання.

Тема 2.2. Робота з нормативно-правовими актами та правовою інформацією на уроках правознавства.

Робота з нормативно-правовими актами та правовою інформацією як важливий складник формування правової компетентності учнів і розвитку навичок практичного застосування права в повсякденному житті.

Організація роботи з Конституцією України, кодексами, законами та іншими нормативно-правовими актами: пошук, аналіз, інтерпретація правових норм, визначення правових наслідків і застосування положень законодавства для розв'язання навчальних і життєвих ситуацій.

Розвиток умінь працювати з правовою інформацією, критично оцінювати її достовірність, аргументувати власну позицію, використовувати офіційні джерела права та формувати навички правомірної поведінки й відповідального громадянства..

Тема 2.3. Інтерактивні та кооперативні методи навчання правознавства.

Інтерактивні та кооперативні методи навчання як засіб організації активної навчальної діяльності учнів, спрямованої на взаємодію, обговорення правових питань, спільний пошук рішень і формування правової компетентності.

Використання групових та інтерактивних форм роботи на уроках правознавства: аналіз правових ситуацій і кейсів, дискусії, рольові ігри, моделювання життєвих ситуацій, виконання спільних завдань і мініпроектів.

Оцінювання результатів діяльності учнів, поєднання формувального оцінювання, взаємооцінювання та самооцінювання, розвиток відповідальності, комунікативних навичок, культури правового спілкування та здатності до конструктивної співпраці.

Тема 2.4. Формувальне оцінювання та компетентнісно орієнтовані завдання в курсі правознавства.

Компетентнісно орієнтовані завдання як інструмент формування правової компетентності, правової грамотності та здатності учнів застосовувати правові знання в реальних життєвих ситуаціях

Принципи конструювання завдань: аналіз правових ситуацій і кейсів, робота з нормативно-правовими актами та правовою інформацією, застосування правових знань для розв'язання практичних завдань, формування аргументованих висновків і прийняття відповідальних рішень.

Адаптація завдань до різного рівня підготовки учнів, забезпечення диференціації навчання та створення умов для успішної участі кожного учня. Формувальне оцінювання як засіб відстеження навчального прогресу, надання зворотного зв'язку та розвитку навичок самооцінювання і рефлексії.

Тема 2.5. Цифрові інструменти та організація навчання правознавства в очному, дистанційному та змішаному форматах.

Організація навчання правознавства в очному, дистанційному та змішаному форматах, використання цифрових інструментів і ресурсів для роботи з правовою інформацією, нормативно-правовими актами, правовими кейсами та інтерактивними навчальними матеріалами.

Адаптація методів і форм роботи для забезпечення активної участі учнів, взаємодії, співпраці та досягнення очікуваних результатів навчання в різних

умовах освітнього процесу. Використання цифрових сервісів для організації дискусій, групової роботи, формувального оцінювання та зворотного зв'язку.

Рефлексія як обов'язковий етап уроку правознавства, розвиток критичного мислення, уміння аналізувати правову інформацію, оцінювати достовірність джерел, аргументувати власну позицію та застосовувати правові знання в реальних життєвих ситуаціях.

3.1. Орієнтовний перелік практичних робіт

Модуль 1. Сучасний урок правознавства в НУШ: від освітніх підходів до практики навчання

1. Аналіз вимог Державного стандарту базової середньої освіти та можливостей курсу «Правознавство» для формування правової компетентності учнів.

2. Добір і обґрунтування сучасних освітніх підходів до викладання правознавства в НУШ.

3. Розроблення завдань для розвитку критичного мислення та правової компетентності учнів.

4. Створення компетентнісно орієнтованого завдання або правового кейсу для учнів 9 класу.

5. Проектування фрагмента сучасного уроку правознавства з використанням сучасних методичних підходів.

6. Розроблення проблемної ситуації, правового кейсу або мініпроєкту для уроку правознавства.

7. Конструювання компетентнісно орієнтованих завдань та інструментів формувального оцінювання.

8. Добір цифрових інструментів і розроблення фрагмента уроку правознавства для очного, дистанційного або змішаного навчання.

Модуль 2. Практичні рішення для викладання правознавства в Новій українській школі

1. Розроблення проблемної ситуації для організації проблемного навчання на уроці правознавства.

2. Створення правового кейсу для аналізу та розв'язання учнями практичної життєвої ситуації.

3. Добір і аналіз нормативно-правових актів для вивчення окремої теми курсу «Правознавство».

4. Розроблення інтерактивної вправи або рольової гри з правової тематики.

5. Створення завдань для групової роботи та організації кооперативного навчання.

6. Конструювання компетентнісно орієнтованих завдань і критеріїв формувального оцінювання.

7. Добір цифрових інструментів та розроблення фрагмента уроку правознавства для дистанційного або змішаного навчання.

8.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

Модуль 1. Сучасний урок правознавства в НУШ: від освітніх підходів до практики навчання

1. Нормативно-правові засади викладання курсу «Правознавство» в 9 класі Нової української школи.
2. Особливості реалізації компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного та середовищного підходів у навчанні правознавства.
3. Формування правової компетентності та життєвих навичок учнів засобами курсу «Правознавство».
4. Глибинне навчання та розвиток критичного мислення учнів на уроках правознавства.
5. Компетентнісно орієнтовані завдання як засіб формування правової грамотності та відповідальної громадянської поведінки.
6. Правові кейси та практичні ситуації у структурі сучасного уроку правознавства.
7. Проектування сучасного уроку правознавства: визначення очікуваних результатів навчання, добір методів, форм і засобів навчання.

Модуль 2. Практичні рішення для викладання правознавства в Новій українській школі

1. Особливості використання проблемного, кейсового та проєктного навчання на уроках правознавства.
2. Методика роботи з нормативно-правовими актами та офіційними джерелами правової інформації.
3. Правові кейси як інструмент формування правової компетентності та життєвих навичок учнів.
4. Інтерактивні та кооперативні методи навчання в курсі «Правознавство».
5. Формувальне оцінювання на уроках правознавства: інструменти, критерії та зворотний зв'язок.
6. Розроблення компетентнісно орієнтованих завдань для оцінювання навчальних досягнень учнів.
7. Цифрові інструменти та онлайн-ресурси для організації навчання правознавства в очному, дистанційному та змішаному форматах.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Державний стандарт базової середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
2. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38–39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 13 липня 2020 р. № 764-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

4. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
5. Професійний стандарт «Учитель закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 р. № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>
6. Концепція розвитку цифрових компетентностей : розпорядження Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 р. № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>
7. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників : постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2023 р. № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2023-%D0%BF#Text>
8. Щодо оновлених вимог до програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників : лист Міністерства освіти і науки України від 22 листопада 2023 р. № 1/10919-23. URL: <https://mon.gov.ua>

Основна література

1. Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи. – Київ : МОН України, 2016.
2. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / za red. N. M. Bibik. – Київ : Плеяди, 2017. – 206 с.
3. Андрусишин Б. І. Методика викладання шкільного курсу «Основи правознавства». Київ : Знання, 2008. 301 с.
4. Булда А. А., Дребот С. П., Журба О. В., Субіна О. О. Методика викладання правознавства (академічний рівень, 10 клас). Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. 223 с.
5. Гуз А. М. Методика викладання правознавства в школі. Київ : КНТ, 2006. 180 с.
6. Кашкар'юв Г. В. Методика викладання правознавства в опорних схемах і таблицях. Ч. 1–2. Харків : Основа, 2011.
7. Пометун О. І., Гупан Н. М. Методика навчання громадянської освіти та правознавства. Київ : Генеза, 2020. 256 с.
8. Ремех Т. О. Методика навчання учнів 9-го класу основ правознавства. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2018. 96 с.

Додаткова література

9. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. Київ : Видавництво А.С.К., 2006. 192 с.
10. Бібік Н. М., Ващенко Л. С., Локшина О. І. та ін. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

11. Морзе Н. В., Барна О. В., Вембер В. П. Формування цифрової компетентності вчителя Нової української школи : методичні рекомендації. Київ, 2021.
12. Ремех Т. О. Практикоорієнтоване навчання правознавства в закладах загальної середньої освіти : методичні рекомендації. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2021.
13. OECD. The Future of Education and Skills 2030. Paris : OECD Publishing, 2018.
14. Brookhart S. M. How to Create and Use Rubrics for Formative Assessment and Grading. Alexandria : ASCD, 2013.